

Samen delen

Visstandonderzoek Chaamse beken

In vergelijking met het elektrovisapparaat zijn bij de Geersbroekseweg met steeknetten even veel bierpjes gevangen.

In 2016 is de visstand in de Chaamse beken door zowel de Vissenwerkgroep van Mark & Leij als adviesbureau ATKB onderzocht. De gegevens laten zien dat de vangsten, ondanks de afwijkingen tussen de toegepaste methoden, verrassend veel overeenkomsten vertonen. Waterschap Brabantse Delta wil de vangsten van zowel adviesbureaus als vrijwilligers verzamelen om meer inzicht te krijgen in de ontwikkeling van de visstand.

TEKST

Marco Beers, waterschap Brabantse Delta, Merlijn Hoftijzer, Vissenwerkgroep van Mark & Leij, Matthijs Koole, ATKB

ILLUSTRATIES

ATKB, Merlijn Hoftijzer, Martin Pelanek en waterschap Brabantse Delta

De Vissenwerkgroep van Natuurvereniging Mark & Leij en waterschap Brabantse Delta onderzoeken al vele jaren de visstand in de beken ten zuiden van Breda. Beide partijen zetten zich in om de actuele toestand en ontwikkelingen in de visstand in beeld te brengen. In 2016 heeft adviesbureau ATKB in opdracht van het waterschap een visstandonderzoek in de Chaamse beken uitgevoerd. De vissenwerkgroep heeft met de toepassing van een andere inventarisatiemethode zes dezelfde locaties onderzocht. Het doel van dit onderzoek is het vergelijken van de vangstresultaten van de twee toegepaste methoden.

Toegepaste methoden

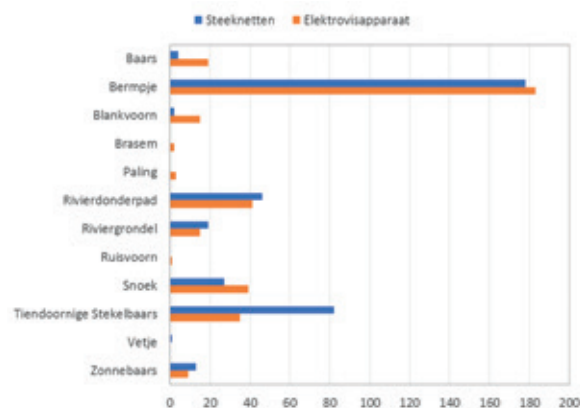
De vissenwerkgroep inventariseerde zes locaties met steeknetten waarbij drie tot zes vrijwilligers per keer eenmalig een traject van circa 100 meter bemonsterden. In waadpakken en met steeknet visten zij al woelend over de bodem en langs de kanten stroomopwaarts. De vissenwerkgroep voert haar activiteiten uit op maandagavonden in de zomermaanden. Een inventarisatiesessie duurt gemiddeld twee tot tweeënhalf uur. ATKB bemonsterde de Chaamse beken op drie dagen in het begin van augustus. Daarvoor bevisten twee medewerkers van het bureau de locaties overdag met een draagbaar elektrovisapparaat over een lengte van circa 250 meter.

De vangstefficiëntie van het steeknet is vooral afhankelijk van de ervaring van de bemonsteraar. Bij elektrovisserij speelt dit eveneens een belangrijke rol. Aangezien bij deze methode licht verdoofde vissen worden opgescheept, zijn daarnaast ook het doorzicht en de mate van begroeiing met waterplanten bepalend voor het vangstsucces.

Vergelijking vangsten

ATKB heeft in de Chaamse beken in totaal elf vissoorten aangetroffen. De vissenwerkgroep heeft in totaal negen soorten gevangen, waarvan acht soorten overeenkomen met de vangsten van ATKB. Brasem, paling en ruisvoorn zijn alleen met het elektrovisapparaat gevangen. Deze soorten zijn lastiger met een steeknet te vangen omdat ze beter in staat zijn om het steeknet te ontwijken. Dat geldt in het bijzonder voor grotere exemplaren. Vetje, een kleine vissoort, is uitsluitend met het steeknet aangetroffen. Bij bovenstaande moet worden opgemerkt dat de gevangen aantallen laag zijn (één tot drie exemplaren per soort). De betreffende soorten zijn dus in lage

De verschillen tussen de steeknetbemonsteringen en de bemonsteringen met het elektrovisapparaat zijn over het algemeen opvallend klein.

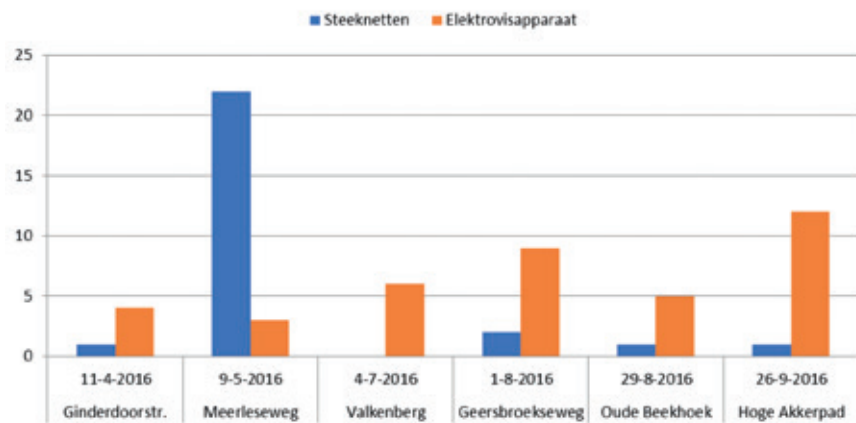
dichtheid aanwezig en daarmee zijn toeval en trefkans ook van invloed op de vangst.

De Vissenwerkgroep heeft met steeknetten in totaal 381 vissen gevangen. Dit aantal is maar iets hoger dan het aantal vissen dat ATKB met het elektrovisapparaat heeft aangetroffen (362). Het totale aantal

Ligging van Chaamse beken en de zes locaties die in 2016 zowel door de Vissenwerkgroep van Mark & Leij als adviesbureau ATKB zijn geïnventariseerd.

De Chaamse beken bestaan uit een stelsel van één tot enkele meters brede, ondiepe bovenloopjes die ter hoogte van het plaatsje Chaam ontspringen en vervolgens in westelijke richting stromen. Tussen Chaam en Ulvenhout komen de bovenloopjes samen en stromen daarna als één beekje verder om ten zuiden van Breda in de Boven Mark uit te monden.

Aantallen gevangen snoek per locatie in de Chaamse beken in 2016 door de Vissenwerkgroep van Mark & Leij met steeknetten en door adviesbureau ATKB met het elektrovisapparaat.

gevangen vissen en ook de gevangen aantallen per soort komen echter verrassend goed overeen. Berrmpje, een soort die op en bij de bodem leeft en een voorkeur heeft voor stromend water, is met ongeveer 180 exemplaren in beide onderzoeken de meest gevangen soort. ATKB heeft van baars en blankvoorn meer exemplaren gevangen dan de Vissenwerkgroep. Net als voor de eerdergenoemde paling, brasem en ruisvoorn geldt, worden grotere exemplaren van deze soorten beter met het elektrovisapparaat bemonsterd dan met een steeknet.

Enkele soorten uitgelicht

Het grootste verschil in aantal gevangen vissen per soort doet zich voor bij

tiendoornige stekelbaars. De Vissenwerkgroep heeft van deze soort ruim twee keer meer exemplaren gevangen dan ATKB. Dit kleine visje leeft bij voorkeur tussen waterplanten en het steeknet lijkt dus een goede methode om deze soort te bemonsteren. Daarbij geldt dat hele kleine vissen nauwelijks verdoofd raken door het elektrovisapparaat waardoor het vangstsucces met deze methode lager ligt. Van snoek heeft ATKB zowel in totaal als op vijf van de zes bemonsterde locaties de meeste exemplaren gevangen. Alleen bij de Meerleseweg heeft de Vissenwerkgroep meer snoeken aangetroffen. Snoek paait vroeg in het jaar en de jonge, kleine snoeken worden dan goed gevangen met een steeknet. Als de snoeken later in

het jaar wat groter zijn, ontsnappen ze makkelijker aan het steeknet. Daarnaast loopt de dichtheid aan jonge snoek gedurende het jaar terug als gevolg van natuurlijke sterfte, predatie en stroomafwaartse migratie. De geringe variatie in snoekvangsten met het elektrovisapparaat tussen de locaties bevestigt dat de dichtheid van deze soort eerder afhankelijk is van het seizoen dan van de locatie. Voor de inventarisatie met de steeknetten leidt de hoge dichtheid van jonge, kleine snoek in het voorjaar tot een duidelijk piek in de vangst op 9 mei bij de Meerleseweg.

Van zonnebaars heeft de Vissenwerkgroep iets meer exemplaren gevangen. Deze uitheemse soort is met steeknetten op drie locaties aangetroffen en door ATKB met het elektrovisapparaat op twee locaties. In totaal is zonnebaars op vier locaties waargenomen en de vangsten van beide onderzoeken samen geven daardoor een beter inzicht in de verspreiding en ontwikkeling van deze soort.

Verschillen tussen locaties

Uit het aantal gevangen exemplaren van bepaalde soorten blijkt dat de vangsten tussen beide methoden kunnen verschillen. Tevens zijn er verschillen waargenomen tussen de locaties. Bij de Meerleseweg, de Geersbroekseweg en het Hoge Akkerpad heeft de Vissenwerkgroep een aanmerkelijk groter aantal vissen gevangen en in het Valkenberg heeft ATKB veel meer vissen aangetroffen. Toen de

De Vissenwerkgroep bezig met steeknetinventarisatie van de locatie Valkenberg bij een hoge afvoer.

Grote snoeken laten zich goed met het elektrovisapparaat vangen.

Vissenwerkgroep in het Valkenberg viste, had het kort daarvoor flink geregend. Als gevolg daarvan was het waterpeil in de beek hoog en de stroming fors. Dit bemoeilijkte het vissen en mogelijk waren er door de sterke stroming tijdelijk ook minder vissen op deze locatie aanwezig. Dit vormt een logische verklaring voor de lagere vangst van de vissenwerkgroep in Valkenberg. Bij de Meerleseweg en het Hoge Akkerpad heeft de Vissenwerkgroep meer vissen aangetroffen door eerder genoemde hogere vangsten van respectievelijk snoek en tiendoornige stekelbaars. Hoewel ATKB en de vissenwerkgroep bij de Geersbroekseweg op dezelfde datum hebben gevestigd, heeft de Vissenwerkgroep op deze locatie aanzienlijk meer vissen gevangen. Het verschil is vrijwel volledig het gevolg van de grotere vangst aan bempje van de Vissenwerkgroep. Tijdens de bemonstering door ATKB was het water bij de Geersbroekseweg troebel. Bempje leeft bij voorkeur bij de bodem en mogelijk was de vangst van deze soort met het elektrovisapparaat door het beperkte doorzicht lager.

Overeenkomsten

Ondanks verschillen in datum van inventarisatie, methode en gepleegde

inspanning in de vorm van aantal vissers en beviste beeklengte, vertonen de vangsten van de Vissenwerkgroep en ATKB verrassend veel overeenkomsten. Alleen enkele soorten die in zeer lage aantallen voorkwamen zijn uitsluitend met één van beide methoden waargenomen. In aantal gevangen vissen doet het grootste verschil zich op bij tiendoornige stekelbaars; de Vissenwerkgroep heeft van deze soort ruim twee keer meer exemplaren gevangen dan ATKB. Het steeknet lijkt een goede methode om tiendoornige stekelbaars te bemonsteren. Op de locatie Valkenberg is het grootste verschil in aantallen gevangen vissen waargenomen. Dit verschil is naar alle waarschijnlijkheid veroorzaakt door de ongunstige omstandigheden met hoge waterpeilen en sterke stroming op het moment dat de Vissenwerkgroep daar viste.

Combineren

Bemonsteringen door adviesbureaus moeten voldoen aan de voorschriften voor methode en seizoen van bemonsteringen en zijn voor het waterschap nodig voor bijvoorbeeld rapportages voor de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW). De vangsten van vrijwilligers verschaffen aanvullend waardevolle informatie over de toestand en ontwikkeling van de visstand.

Waterschap Brabantse Delta zal de komende jaren dan ook adviesbureaus blijven inzetten voor reguliere bemonsteringen. Daarnaast wil het waterschap meer vangsten van vrijwilligers analyseren om beter inzicht te krijgen in de verspreiding en ontwikkeling van gewenste en uitheemse soorten. Daarom ondersteunt en stimuleert het waterschap samen met RAVON vrijwillige vissenwaarnemers in West-Brabant. Doel is het opzetten van een netwerk van vrijwilligers die op structurele basis van betekenis kunnen zijn bij visgerelateerde activiteiten.

De Chaamse beken zijn smal en ondiep en kunnen daardoor goed wadend door vrijwilligers met steeknetten worden bevestigd. Uit dit artikel blijkt dat vrijwilligers in dergelijke beken betrouwbare gegevens verzamelen. Het waterschap hoopt dat vrijwilligers zich de komende jaren willen blijven inzetten voor steeknetinventarisaties. Door de inventarisaties juist op andere locaties of in andere jaren dan adviesbureaus uit te voeren, ontstaat er een vollediger beeld van de verspreiding van vissoorten in ruimte en tijd. Deze informatie wil het waterschap gebruiken om het beheer en maatregelen te evalueren en zo nodig bij te sturen. ■